

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ,
MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY

OP Vzdělávání
pro konkurenceschopnost

UNIVERZITA
PALACKÉHO
V OLOMOUCI

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Metodika 4. workshopu **Dlouhá cesta k novému domovu**

Verze pro ZŠ

Úvodní slovo

Víme, že v České republice stále přetrvávají předsudky a stereotypy vůči určitým skupinám lidí, přičemž cizinci mezi nimi nejsou výjimkou. Avšak i cizinci, kteří k nám přicházejí z různých zemí, jsou vnímáni rozdílně. Převážně negativně jsou vnímáni cizinci z tzv. třetích zemí (Ruska, Ukrajiny, Mongolska, Vietnamu nebo arabských zemí), naproti tomu lidé ze členských států EU, USA nebo Velké Británie jsou často považováni za sympatické a žádoucí návštěvníky.

Z výše uvedeného vyplývá i hlavní cíl tohoto workshopu, jímž je snaha o překonávání stereotypů a předsudků vůči cizincům, kteří se u nás usadili krátkodobě, dlouhodobě či trvale. Hlavní náplní workshopu, který by měl přispět ke změně stávajících předsudků a stereotypů, jsou autentické příběhy mladých cizinců, které odkrývají jejich individuální osudy a důvody, proč se rozhodli oni nebo jejich rodiče žít v České republice. Představení těchto příběhů a následná inscenace reálných situací by měla vést k lepšímu sebepoznání a poznání druhých skrze nastínění skutečných životů, prožívání emocí a pocitů spojených s osudy těchto lidí. Rovněž tento workshop poukazuje na proces migrace, adaptace v novém prostředí a překážky s tím spojené.

Než začnete realizovat tento workshop, je důležité:

- dobře se seznámit s jednotlivými zeměmi, které se vyskytují ve workshopu: s jejich geografickým rozložením, základní historií, politickým uspořádáním, a rozšířit své znalosti například o názvy hlavních měst, úřední jazyky, náboženské rozložení, vzdělávací systém apod.;*
- mít aktuální informace o počtu cizinců na území ČR, včetně jejich rozdělení podle země původu, místa výskytu v ČR či způsobu ekonomické aktivity;*
- mít aktuální znalosti ohledně označení cizince dle cizineckého zákona a jeho práv souvisejících se statutem cizince v České republice;*

V průběhu realizace je potřebné:

- včas podchytit negativní projevy, které jsou spojené především s vnímáním fyzické odlišnosti – poukázat tedy na nebezpečí prvního dojmu;*
- ponechat více prostoru žákům, aby se mohli vyjádřit, klást doplňující, prohlubující otázky, vyzývat k diskuzi i žáky, kteří jsou pasivnější;*

- *zastávat po celou dobu partnerskou roli, jedině tak budete mít větší jistotu, že se Vám žáci a žákyně a skutečně otevřou;*
- *po celou dobu si zaznamenávat situace a odpovědi či otázky žáků, se kterými by se mohlo dále pracovat.*

Anotace

Hlavním těžištěm workshopu jsou autentické příběhy žáků a žákyň - cizinců, které odkrývají jejich individuální osudy a hlavně to, proč a jak se rozhodli žít v České republice. Rozhovory s jednotlivými aktéry se snaží zachytit proces migrace a adaptace v novém prostředí a překážky s tím spojené. Reflektovaná životní zkušenost (v souvislostech různých situací) je jedním ze základních pilířů překonávání problémů spjatých s jinakostí. Představení těchto příběhů a následná inscenace reálných situací by měla vést k lepšímu sebepoznání a poznání druhých skrze nastínění skutečných životních příběhů, prožívání emocí a pocitů spojených s osudy těchto lidí. Všechny příběhy vycházejí ze stejné struktury, která zachycuje důvody a motivace k příchodu do ČR, příchod do ČR a související problémy, každodenní život v ČR, sociální vztahy a vazby. S jednotlivými tématy se pracuje krok za krokem, přičemž jsou využívány otázky a další aktivity, které vedou ke kritickému zamyšlení a k lepšímu pochopení dané situace.

Výchozí předpoklady

Mezi žáky a žákyněmi, ale i ostatními obyvateli České republiky, stále přetrvává zkreslený a stereotypní pohled na cizince. Cizinci, kteří k nám přicházejí z různých zemí, jsou vnímáni rozdílně. Převážně negativně jsou vnímáni cizinci z tzv. třetích zemí (např. z Ruska, Ukrajiny, Mongolska, Vietnamu či arabských zemí), naproti tomu lidé ze členských států EU, USA nebo Velké Británie jsou často vnímáni jako sympatičtí, žádoucí návštěvníci. Stejná nálepka pro celý národ či etnikum může vyvolat nedůvěru, strach a xenofobii. V některých případech tyto projevy mohou dokonce přerůst až v otevřené rasistické projevy vůči příslušníkům jiných národností.

Cíle

- seznámit žáky a žákyně základních škol s procesem migrace, aby si uvědomili složitost tohoto procesu, který v sobě zahrnuje četné překážky, odpírání a značnou odvahu jedince čelit neznámému a jít dál,
- pochopit pocity samotných migrantů, které mohou být převážně negativní a frustrující, a uvědomit si, jak obtížné může být se s těmito pocity vypořádat,
- změnit pohled na jednotlivé země, uvědomit si, že cizince často kategorizujeme na základě dílčích, mnohdy zkreslených a neúplných informací o některých zemích či národech,
- zvýšit schopnost empatie a pochopení situace imigrantů.

Potřebné pomůcky a uspořádání prostoru

Obecné pomůcky pro celý program: učebna vybavená promítací technikou (PC, dataprojektor) a tabulí, psací potřeby, fixy nebo křídly, papíry, fotografie cizinců, dokumentární film pro žáky ZŠ. Pomůcky jsou detailněji rozepsány u každé aktivity zvlášť. Pro začátek je nejvhodnější uspořádání židlí do kruhu nebo do tvaru U pro přímou komunikaci. U dalších aktivit se předpokládá práce ve skupinách – nejlepší je v tomto případě uspořádání místnosti do pracovních zón.

Obsah

1. Barometr nálad
2. Hádej, kdo jsem
3. Cesta do nové země
4. Příběhy dětí – cizinců
5. Nemohu, protože nerozumím
6. Co by pomohlo

Alternativní aktivity

1. Hádej, jaký jsem
2. Cesta našich cizinců do České republiky

Přílohy

- Příloha č. 1 k aktivitě č. 2 – doplňující informace ke statutu cizince
Příloha č. 2 k aktivitě č. 3 – kartičky s rolemi
Příloha č. 3 k aktivitě č. 4 - doplňující informace k pojmu kulturní šok
Příloha č. 4 k aktivitě č. 5 – test v Makedonštině

Průřezová témata

- Osobnostní a sociální výchova – osobnostní rozvoj (rozvoj schopnosti poznávání, sebepoznání a sebepojetí, kreativita), sociální rozvoj (poznávání lidí, mezilidské vztahy, komunikace), morální rozvoj (řešení problémů a rozhodovací dovednosti, hodnoty, postoje, praktická etika)
- Výchova demokratického občana – občan, občanská společnost a stát
- Výchova k myšlení v evropských a globálních souvislostech – objevujeme Evropu a svět
- Multikulturní výchova – kulturní diference, lidské vztahy, etnický původ, multikulturalita, princip sociálního smíru a solidarity

Vzdělávací oblasti

- Jazyk a jazyková komunikace – český jazyk a literatura, cizí jazyk
- Člověk a společnost – dějepis, výchova k občanství
- Člověk a příroda – zeměpis
- Doplňující vzdělávací obory – dramatická výchova, etická výchova

Literatura a zdroje

HADJ MOUSSOVÁ, Z. a kol. *Pedagogicko-psychologické poradenství*. Praha: PdF UK, 2005.

HÁDKOVÁ, M., CAKIRPALOGLU, I. *Manuál pracovní skupiny Čeština pro cizince. Metodický materiál projektu SIM*. Praha: IPPP ČR, 2008.

PRŮCHA, J. *Multikulturní výchova. Příručka nejen pro učitele*. Praha: TRITON, 2006.

ŠINDELÁŘOVÁ, J. *Socio-kulturní zázemí žáků a studentů – imigrantů přicházejících ze zemí s odlišnou kulturou (příručka pro učitele a vzdálených zemí, z nichž tito žáci a studenti přicházejí)*. Ústí nad Labem: 2005.

Migraceonline. [online]. [cit. 2011-12-9]. Dostupné z <<http://www.migraceonline.cz>>.

Cizinci. [online]. [cit. 2011-20-11]. Dostupné z <<http://www.cizinci.cz>>.

Czechkid. [online]. [cit. 2011-20-11]. Dostupné z <<http://www.czechkid.cz>>.

Postup realizace aktivit

1. Barometr nálad

Cíl: uvolnit atmosféru ve třídě

Čas: 5 minut

Pomůcky: -

Forma práce: vyjádření nálady

☹...1...2...3...4...5...6...7...8...9...10...☺

Postup práce:

Krok 1: Vyzvěte žáky a žákyně, aby postupně řekli své jméno a číslo na škále od 1 do 10, které vystihuje to, jak se cítí (přičemž 1 znamená nejhorší a 10 nejlepší nálada), a zdůvodnili proč.

Př. Irena, číslo 7. Dnes jsem se dobře vyspala.

2. Hádej, kdo jsem

Cíl: poukázat na nebezpečí prvního dojmu, zkreslení pohledu a interpretace jiných lidí

Čas: 15 minut

Pomůcky: vytištěné fotografie cizinců, dokumentární film pro ZŠ, papír formátu A4

Forma práce: skupinová práce (rozdělení do skupin podle počtu fotografií)

Postup práce:

Krok 1: Rozdělte třídu do skupin dle počtu fotografií. Každá skupina si vylosuje jednu fotografii. Neprozrazujte identitu osob ani téma workshopu.

Krok 2: Položte žákům a žákyním následující otázky, na něž mají ve skupinách vymyslet odpovědi:

Kdo je na obrázku? Odkud je? Kolik má roků? Co dělá? Kde žije? Jak na vás působí? (milá, sympatická, zlá, hloupá...)

Krok 3: Nechte každou skupinu prezentovat své závěry. Poté, co jsou všechny fotografie představeny, pusťte první část filmu, ve které jsou sdělena základní fakta o jednotlivých aktérech.

Krok 4: Po představení první části filmu a následném srovnání se závěry jednotlivých skupin, položte žákům následující otázky:

Co mají tito lidé společného? (že jsou cizinci – pozn.)

Kdo jsou cizinci?

Z jakých zemí k nám cizinci přicházejí?

Proč přicházejí cizinci do České republiky?

Doplňující informace o statutu cizince najdete v příloze č. 1.

Komentář

Účelem této aktivity bylo poukázat na nebezpečí stereotypizace a prvního dojmu, tedy pojmy, které se vyskytovaly i v předchozím workshopu. Tato aktivita však jde trochu dál, jejím posláním je seznámit žáky a žákyně s problematikou migrace a uvědomění si toho, že se Česká republika stává pomalu ale jistě multikulturní společností. Skrze tuto aktivitu si tak mohou uvědomit jisté podobnosti a rozdíly, které je spojují s žáky a žákyněmi – cizinci, a přestat je tak vnímat jako někoho cizího, nového, nebezpečného.

Čeho jsme si všimli

- Všimli jsme si, že žáci a žákyně někdy reagují posměšně u některých fotografií. Bylo by vhodné, kdybyste jejich reakce nenechali bez povšimnutí – poukažte tedy na nebezpečí haló efektu, zkuste si znovu zopakovat, co to znamená vnímat lidi na základě prvního dojmu.*
- Někdy je potřeba žákům a žákyním zprostředkovat další informace ohledně země původu vybraných aktérů. Proto je vhodné, abyste poskytovali kompetentní odpovědi na zvědavé dotazy třídy, např.: Jak se tam mluví? Jaké náboženství se tam praktikuje? Jak se tam známkuje? Jaké je hlavní město? Jaké je jejich národní jídlo? Pokud si někdy nebudete jisti svou odpovědí, zkuste najít odpověď společně, a to prostřednictvím mapy, encyklopedie apod.*
- Tato aktivita je poměrně zábavná, proto se snažte tuto aktivitu zavčas ukončit a sdělte žákům a žákyním, že se s těmito aktéry budou setkávat po celou dobu workshopu.*
- Existuje také možnost, že se vyskytuje ve vaší třídě žák/žákyně - cizinec. Pokud to mu/jí není nepřijemné, pokládejte otázky, které souvisejí s danou aktivitou, směrem*

k němu/ní. Bude nutné přistupovat k jednotlivcům citlivě a pomalu, ne každý je rád/ráda středem pozornosti.

Možnosti realizace ve výuce

Tuto aktivitu je možné realizovat samostatně, například v rámci třídnických hodin či v hodině občanské výchovy. Může sloužit jako zahřívací aktivita, pokud probíráte otázky předsudků, stereotypu či rasismu nebo jakékoliv jinakosti, která vybočuje z průměru.

3. Cesta do nové země

Cíl: porozumět důvodům migrace a poukázat na problémy s níspojené

Čas: 20minut

Pomůcky: kopie karet s rolemi, papír a tužky pro pozorovatele

Forma práce: hraní rolí

Postup práce:

Krok 1: Vysvětlíte účastníkům, že jde o hraní rolí, které má odhalit způsob, jakým rodina ovlivňuje naše mínění o lidech, kteří patří k jiným sociálním a kulturním skupinám. Řekněte jim, že se bude jednat o jednoho z našich aktérů, kterého měli možnost blíže poznat.

Pozn. Je dobré předem zdůraznit, že hraní rolí se liší od herectví. Při hraní rolí se sice dostáváme do umělé situace a předem určené role, ale jednáme za sebe, vyjadřujeme své myšlenky a názory, zatímco skuteční herci ztvárňují zcela odlišnou osobnost. Proto není ani tak důležitá kvalita dramatizace a přesvědčivost hereckých výkonů, jako autentičnost vyjadřovaných postojů, myšlenek a názorů.

Krok 2: Vyžádejte si čtyři dobrovolníky ke hraní rolí a další čtyři dobrovolníky do úlohy speciálních pozorovatelů. Zbytek skupiny tvoří obecenstvo.

Krok 3: Určete pozorovatelům roli, kterou bude každý z nich sledovat. Vysvětlíte jim, že mají podrobně sledovat představitele vybrané role, zapisovat jeho argumenty, reakce, emoce apod.

Krok 4: Rozdejte „hercům“ karty s rolemi a nechte jim 3-5 minut, aby se na svou roli připravili. *Příloha č. 2 k aktivitě 3 - kartičky s rolemi*

Krok 5: Mezitím připravte scénu, rozmístěte 4 židle do půlkruhu a vysvětlíte obecenstvu, že se jedná o obývací pokoj rodiny.

Krok 6: Dejte signál k počátku hry.

Krok 7: Nejdříve se zeptejte herců, jak se cítili ve svých rolích. Potom požádejte pozorovatele, aby shrnuli argumenty a chování jednotlivých postav. Následuje diskuse všech účastníků. Můžete se ptát:

Proč matka a dcera nejsou moc nadšené ze stěhování? Co je nejvíce trápí? Jsou jejich obavy a trápení opodstatněné? Jak reagují otec a syn? Které chování se vám nejvíce líbilo? Proč?

Myslíte si, že je jednoduché se někam jen tak odstěhovat?

Uvažovali byste někdy o tom odstěhovat se do cizí země?

Jaké důvody by vás k takovému kroku vedly?

*S jakými problémy byste se potýkali, pokud byste se měli odstěhovat do cizí země?
Jak byste se cítili, kdybyste se měli odstěhovat do jiné země? Co by vám nejvíce chybělo?*

Komentář

Tato aktivita je inspirována aktivitou „Hádej, kdo přijde na večeri“ z www.varianty.cz. Je možné tuto aktivitu realizovat i samostatně a ponechat i více času na realizaci – ze zkušenosti víme, že někdy jsou začátky při realizaci těžké, ale postupně se herci většinou více uvolní a ztotožní se s danou rolí. Je také vhodné vybírat herce s rozvahou, především by to měli být takoví, kteří se nestydí mluvit na veřejnosti, respektive před třídou. Je to ponecháno především na rozhodnutí učitele, jelikož třídu zná nejlépe. Rozhodně není vhodné někoho do role nutit. Jedná se pouze o návrh inscenace, lze využít i ostatní aktéry jako tvůrce či spolutvůrce příběhu, který je předmětem inscenace.

4. Příběhy dětí-cizinců

Cíl: uvědomit si složitost procesu migrace, vyjádřit pocity a problémy spojených se stěhováním a adaptací na nové prostředí

Čas: 20 minut

Pomůcky: papíry formátu A4, druhá část filmu, fixy

Formy práce: práce ve skupinách

Postup práce:

Krok 1: Rozdělte žáky a žákyně do skupin jako v aktivitě *Hádej, kdo jsem*. Řekněte jim, že mají na papír popsat, jak asi mohla vypadat cesta vybraného cizince do České republiky. S čím se setkali, co bylo pro ně jiné, co jim dělalo problém.

Krok 2: Sdělte žákům a žákyním, že pro ně máte další pokračování filmu lidí z fotografií, kteří z nějakého důvodu opustili svou zemi.

Krok 3: Po ukončení druhé části filmu sdělte skupinám, že si na papír A4 mají zaznamenat důležité informace, které se z filmu dozvěděli. Také je poproste, ať si vyberou svého mluvčího, který bude mít za úkol prezentovat závěry skupiny před ostatními.

Krok 4: Zeptejte se na následující otázky:

Shodovaly se vaše příběhy s příběhy, které jste viděli ve filmu?

S jakými pocity se naši cizinci potýkali, když se přestěhovali do cizí země?

Co bylo pro naše cizince nejtěžší? Co jim nejvíce chybělo?

Doplňující informace k aktivitě s vysvětlením pojmu kulturní šok najdete v příloze č. 3.

Komentář

Tato aktivita navazuje na druhou aktivitu a hlouběji rozebírá osudy jednotlivých aktérů. Hlavním cílem je vcítit se do procesu stěhování a uvědomit si jeho složitost. Poukazuje na to, že stěhování neznamená pouze sbalit kufry a odjet, ale je to proces, který je spojen s mnoha dalšími faktory a rozhodně nekončí samotným příchodem do nové země, ale naopak boj teprve

začíná. Boj začíná v samotné osobě, která se najednou stává cizincem v cizí zemi a také se může stát cizincem sám sobě. Potýká se s novými pocity, které jsou pro něho nečekané, a to od naprostého vzrušení, euforie až po depresivní pocity, vztek a bezmocnost. Je pouze na něm (podstatnou roli hraje pak jeho rodina a okolí), jak se svými pocity naloží a jak je zpracuje tak, aby se mohl úspěšně zapojit do nové společnosti. V tomto případě lze mluvit o kulturním šoku, což je stav, který může trvat týdny a měsíce. Mluvíme o šoku, protože mnohokrát cizí prostředí a kultura zasáhne člověka nepřipraveného a vykolejí ho z každodenního provozu. Promítá se to pak do způsobu chování, jednání s jinými lidmi, způsobu přemýšlení a nahlížení na svět, způsobu aktivity. Ne každý ten nápor vydrží a popere se s nepříznivou situací, a dokonce jsou známy případy, kdy se dotčený člověk musel vrátit do své původní vlasti.

Čeho jsme si všimli

Tato aktivita vyžaduje soustředění a ponoření se do imaginace. Některým žákům a žákyním může činit potíže nějaký příběh, zkuste je proto více motivovat. Chodte mezi nimi, ptejte se jich, jak to vidí, jak by se oni cítili v dané situaci, co by jim dělalo problém, co by jim chybělo. Ať si zkusí představit, že jsou osobou z fotografie, a nechte jim dostatek času na přípravu.

Možnosti využití ve výuce

Je možno tuto aktivitu využít v rámci občanské výchovy. Tuto aktivitu ale není možné realizovat bez předchozí aktivity, jelikož hlavním společným propojením je dokumentární film.

5. Nemohu, protože nerozumím

Cíl: prožít na vlastní kůži pocit v cizím prostředí, pocit neznalosti daného jazyka a frustrace s tím spojené, rozvinout prosociální chování

Čas: 20 minut

Pomůcky: test v cizím jazyce

Forma práce: práce ve skupinách

Postup práce:

Krok 1: Rozdělte žáky a žákyně do dvou skupin. Řekněte jim, že jsou v cizí zemi, v Makedonii a že tam chodí do školy (zeptejte se jich, jestli vědí, kde je Makedonie, popřípadě jim to ukažte na mapě). Problémem je, že neznají místní jazyk a mají vypracovat úkol. Rozdejte jim pracovní list, na kterém je test v makedonštině, a sdělte jim, že mají přeložit, o co se v testu jedná. Zeptejte se jich, jaký je to druh písma. Nechte jim 10 minut na práci. *Pracovní list najdete v příloze č. 4 – test v Makedonštině.*

Krok 2: Po skončení práce je poproste, ať vám sdělí své výsledky. Označte skupinu, která bude mít nejvyšší počet správných řešení. Zeptejte se:

Jak se vám pracovalo?

Co bylo nejtěžší?

Jak jste měli pocity?

Jak jste se dopracovali k výsledku?

Chápete teď lépe pocity dětí - cizinců, když se přestěhují k nám?

Doplňující informace:

- *Někteří žáci-cizinci se celkem dobře integrují do českého vzdělávacího systému, většina však má různé obtíže, které vycházejí především z jazykové odlišnosti nebo z odlišných kulturních vzorců.*
- *Podle dostupných zdrojů se nejlépe do českého prostředí adaptuje cizinec, který je zapojen do české institucionální výchovy již v předškolním věku. Děti mladšího školního věku (do 9 let) mívají sice s přechodem na komunikaci v češtině potíže, ty ale záhy mizí. Největší komunikační bariéry, dané neznalostí češtiny při vstupu do školy, mívají žáci staršího školního věku a středoškoláci.*
- *Nejlépe se učí česky ten žák či žákyně, který/ktará je pozitivně motivován/a k češtině a ke vzdělání vůbec. Rodiny s pozitivním vztahem ke vzdělání, které chtějí pobývat v České republice dlouhodobě, volí mnohdy pro své děti soukromé placené doučování, zajišťují jim české chůvy, zajímají se o jejich vzdělávání v české škole, navazují společenské a pracovní kontakty s příslušníky majoritní populace.*
- *Při výuce českého jazyka žáků jiné národnosti než české záleží také na tom, zda jde o národnostní menšinu žijící na území ČR trvale (např. Slováci, Romové, Poláci, Němci), nebo zda jde o cizince přicházející do ČR z nejrůznějších důvodů v posledním desetiletí (především Rusové, Ukrajinci, Rumuni, Vietnamci, Číňané).*
- *Přibližně po dvouletém pobytu v českém prostředí žák-cizinec komunikuje celkem bez potíží.*
- *Nejmenší komunikační bariéry jsou u dětí s mateřským jazykem slovenským. Menší problémy nacházíme také u těch, jejichž mateřštinou je některý z jazyků slovanských, nebo u těch, kteří sice jsou původu neslovanského, ale některý slovanský jazyk ovládají, např. ruštinu nebo srbštinu. Ani to však neplatí absolutně. Například vietnamské dívky jsou často velmi snaživé a pilné a na středních školách dosahují mnohdy lepších výsledků v češtině než jejich čeští spolužáci. K cílevědomému učení jsou vedení svými rodiči, kteří jejich vzdělání považují za prioritní a jsou ochotní jim platit soukromé hodiny.*
- *Škola většinou nižší výkony a odlišné chování žáků a žákyň -cizinců toleruje, ale na druhé straně bývá jejich menší školní úspěšnost automaticky akceptována jako samozřejmost a s horšími výsledky se počítá. Není pochyb o tom, že žák/žákyně - cizinec musí na dosažení průměrného výsledku vynaložit větší úsilí než jeho vrstevník z majoritní společnosti.*

Komentář

Tato aktivita reaguje na nejčastější problém žáků a žákyň -cizinců, kteří přicházejí k nám do školy, a to neznalost českého jazyka. Někdy je neznalost úplná, cizinec není schopen ani číst ani psát v českém jazyce a jakákoliv komunikace a splňování školních úkolů je pro něj téměř nemožná. Žáci a žákyně by skrze tuto aktivitu měli okusit chuť neúspěchu, frustrace a pocitu bezmocnosti, které jsou doprovodnými emocemi v dané situaci. Ale někdy jim může podařit

zažít i úspěch a v takových chvílích je jeho radost mnohem větší, protože ví, že se za tím úspěchem nachází mnohem větší námaha.

Možnost využití ve výuce

Tato aktivita by se dala využít v rámci výuky cizího jazyka, mohlo by se jednat i o mnohem složitější text v angličtině, němčině či v jiném cizím jazyce, který žáci a žákyně studují.

6. Co by pomohlo

Cíl: zamyslet se nad tím, co by imigrantovi pomohlo, aby se v cizí zemi cítil lépe a rychleji se přizpůsobil.

Čas: 10 minut

Pomůcky: papíry, fixy

Forma práce: práce ve dvojicích

Postup práce:

Krok 1: Pustě třetí část filmu: *Vzkaz vrstevníkům*

Krok 2: Sdělte žákům a žákyním, že se po zhlédnutí poslední části filmu mají zamyslet nad tím, co by nejvíce pomohlo, aby se žáci-cizinci rychleji a úspěšněji přizpůsobili v naší zemi.

Mají se zamyslet nad tím:

a) co bychom my mohli udělat;

b) co by žák-cizinec měl udělat.

Krok 3: Řekněte žákům a žákyním, že se mají domluvit ve dvojici na dvou řešeních: jedno vztahující se k žákům-cizincům, druhé k nám. Rozdejte fixy, každé dvojici dejte dva papíry a řekněte jim, aby na ně napsali řešení, na kterých se shodli.

Krok 4: Dejte pokyn, že si mohou navzájem prohlédnout napsané papíry. Na závěr mohou své papíry nalepit na stěnu.

Komentář

Cílem této aktivity je, aby se žáci a žákyně mohli skutečně zamyslet nad reálnými řešeními této problematiky a své návrhy byli schopni i obhájit a popřípadě i realizovat v praxi. Někdy není potřeba hledat možné zdroje pomocí jinde, stačí začít u sebe a pomocí malých kroků lze někdy pomoci více, než můžeme čekat.

Čeho jsme si všimli

Je dobré podpořit žáky a žákyně, aby své návrhy k pomoci vytvářeli skutečně v souladu s danou realitou a jejich možnostmi. Tyto návrhy se pak dají implementovat ne pouze na žáky a žákyně -cizince, ale i na jiné spolužáky, např. dlouhodobě nemocné, neprospívající apod. Na závěr, pokud budete mít dostatek času, věnujte zbývající čas na diskuzi. Pokud vám moc času nezůstane, využijte toto téma k diskuzi i v jiných hodinách. Někdy žáci a žákyně potřebují více času na to, aby se jim některé věci rozležely a dokázali o nich přemýšlet v souvislostech.

Krátký závěr, diskuse, zpětná vazba o tématu

Alternativní aktivity

1. Hádej, jaký jsem

Cíl: poukázat na nebezpečí předsudků a generalizace vůči jednotlivým etnickým skupinám či národům

Čas: 25minut

Pomůcky: papíry s vytištěnými názvy států a jmény cizinců, fixy, kartonové papíry A3

Forma práce: skupinová práce, rozdělení studentů do skupin dle počtu států

Postup práce:

Krok 1: Rozdělte třídu do skupin podle počtu zastoupených států. Každá skupina si vylosuje jeden stát.

Krok 2: Zadejte skupinám úkol, aby na základě vylosovaného státu nakreslili a popsali danou osobu. Východiskem může být:

- *Geografická poloha státu, hlavní město, sousední státy, podnebí apod.*
- *Fyzický vzhled osoby.*
- *Osobnostní vlastnosti osoby.*
- *Čím se zabývá.*
- *Co dělá ve volném čase.*
- *Co má rád/a, co nemá rád/a.*
- *Jak se jim může jevit taková osoba z daného státu.*

Krok 3: Nechte každou skupinu prezentovat její závěry. Poté, co jsou všechny osobnosti a státy představeny, pusťte první část dokumentárního filmu, v níž jsou sdělena základní fakta o jednotlivých aktérech.

Krok 4 : Po představení jednotlivých skupin a následném srovnání s první částí filmu položte žákům a žákyním následující otázky:

Shodovaly se vaše popisy s první částí dokumentárního filmu? V čem se popisy shodovaly, v čem ne? Co vás překvapilo, co ne?

Proč některé státy a národy hodnotíme vesměs pozitivně a některé ne? Čím je to způsobeno?

Je to správně, jak to vnímáte?

Jak bychom mohli zamezit zkreslenému pohledu na jiné státy a národy?

Komentář

Tato aktivita je v podstatě obměnou předchozí aktivity s tím, že se zaměřuje především na evokaci vlastních postojů žáků a žákyní k jiným národům a kulturám. Ze zkušenosti víme, že mnoho lidí hodnotí jiné národy, státy, kultury dle nějakého vlastního klíče a bez žádných přímých interakcí s nimi. Tato aktivita se snaží poukázat na generalizaci v hodnocení jednotlivých národů a takto skrze promítání první části filmu lze názorně předvést žákům, že ne pokaždé jsou jejich hodnocení a soudy správné a pravdivé. Aktivitu je možné použít v občanské výchově nebo v hodině zeměpisu.

2. Cesta našich cizinců do Česka

Cíl: uvědomit si složitost stěhování a adaptace

Čas: 20 minut

Pomůcky: papíry A3, fixy

Forma práce: skupinová práce, brainstorming

Postup práce:

Krok 1: Rozdělte třídu do skupin. Rozdejte každé skupině papíry a fixy.

Krok 2: Zadejte skupinám úkol, aby nakreslili cestu našich cizinců od začátku až po současnost, včetně vymezení jednotlivých důležitých bodů, které měly vliv na jejich ukotvení v České republice. Žáci a žákyně mohou vycházet např. z příjezdu a ubytování v nové zemi, seznámení se s okolím, z prvního dne ve škole, první písemky ve škole, volnočasových aktivit, jazyka, kamarádů apod.

Krok 3: Řekněte jednotlivým skupinám, aby prezentovaly cestu svého cizince a našly společné body s ostatními skupinami.

Krok 4: Podtrhněte společné body (neboli problémy) na tabuli nebo flipchartu a dle sdělení žáků a žákyně hledejte optimální řešení pomocí brainstormingové metody.

Komentář

Tato aktivita je vhodná jak v rámci občanské výchovy, tak v rámci výtvarné výchovy je možné tuto aktivitu zpodobnit jako komiks. Může se stát, že někteří žáci/žákyně nebudou chtít kreslit nebo se jinak výtvarně vyjadřovat. Sdělte jim, že se nejedná o umělecké dílo, ale především o proces, při kterém budou schopni vyjádřit své pocity a myšlenky. Konečná podoba není důležitá.

Přílohy

Příloha č. 1 k aktivitě č. 2 – doplňující informace k statutu cizince:

- *Za cizince se podle zákona považuje osoba, která nemá české státní občanství (resp. ani jedno z jejich občanství není české). Cizinec smí na území České republiky pobývat přechodně nebo trvale. Policie může z důvodu stanovených zákonem nevydat cizinci vízum k pobytu. Důvody pro neudělení víza nebo jiného povolení k pobytu jsou vymezeny zákonem.*
- *Cizinec může v ČR pobývat:*
 - a) krátkodobě, tj. do 90 dnů;*
 - b) dlouhodobě, tj. nad 90 dnů, s tím, že se jeho víza musí pravidelně prodlužovat;*
 - c) trvale, tj. neomezeně.*
- *Cizinci s dlouhodobým nebo trvalým pobytem mohou legálně pracovat na území ČR s tím rozdílem, že pokud cizinec vlastní dlouhodobý pobyt a nestuduje vysokou školu v České republice, měl by požádat o pracovní povolení příslušný orgán (úřad práce nebo cizineckou policii).*
- *Cizinci s trvalým pobytem mají stejná práva jako občané České republiky (mohou studovat, pracovat, kupovat a prodávat nemovitosti apod.) s tím rozdílem, že se nemohou podílet na volbách.*
- *Dle dostupných zdrojů víme, že mezi cizinci pobývajícími dlouhodobě či trvale na území ČR převažují imigranti z pěti států. Jsou to občané z Ukrajiny, Slovenska, Vietnamu, Polska a Ruska. Nejčastěji jde o populaci ve věku mezi 30 a 35 lety.*
- *Nejčastějším důvodem příchodu do České republiky je migrace za prací. Nejlákavějším regionem pro cizince je Praha a další velká města: Brno, Plzeň, Ostrava. Do Prahy přicházejí Číňané, Američané, Rusové a Ukrajinci. Naproti tomu Němci, Poláci a Slováci mají často tendenci se usazovat v příhraničních regionech s domovskou zemí. Zvláštní skupinu představují Vietnamci, kteří se také často usazují v pohraničí.*
- *Česká republika je zajímavá díky relativně vysoké životní úrovni a členství v EU.*
- *Podle některých odhadů se předpokládá, že v roce 2065 bude na území ČR pobývat kolem 28 % imigrantů. Převážná většina by měla pocházet ze sousedních zemí, z bývalých republik Sovětského svazu a z Dálného východu.*

Příloha č. 2 k aktivitě č. 3 – kartičky s rolemi

Dcera

Situace: *Rodiče chtějí s tebou a tvým bratrem vést důležitý rozhovor. Asi tušíš, že budou chtít mluvit o stěhování do České republiky.*

Velmi miluješ svůj domov, své kamarády a také školu. Je těžké pro tebe si představit stěhování do cizí země. S rodiči máš také dobré vztahy a nechceš jim způsobovat problémy. Máš však obavy, jestli se ti v nové zemi bude líbit a jestli si tam zvykneš. Pokoušíš se přesvědčit své rodiče, aby se do té neznámé země nestěhovali.

Matka

Situace: *S manželem si chcete promluvit se svými dětmi o stěhování do České republiky.*

Své děti a manžela velmi miluješ a chceš pro ně jen to nejlepší. Víš přece, že ve vaší zemi moc dobré podmínky pro život nejsou a chceš pro svou rodinu lepší život. Navíc manžel dostal pracovní místo v České republice, ale tobě také bude chybět tvá země. Snažíš se zároveň uspokojit jak svého manžela, tak své děti.

Starší bratr

Situace: *Rodiče chtějí s tebou a tvou sestrou vést důležitý rozhovor. Asi tušíš, že budou chtít mluvit o stěhování do České republiky.*

Jsi ze stěhování nadšený, protože to bereš jako velké dobrodružství. Snažíš se přesvědčit, jak matku, tak sestru, že stěhovat se někam do cizí země je skvělý nápad.

Otec

Situace: *S manželkou si chcete promluvit se svými dětmi o stěhování do České republiky.*

Ty začínáš celou hru. Doma platíš za autoritu. Ve vlastní zemi nemáš možnost vydělávat dost peněz, a ani profesně se rozvíjet. Dostal jsi pracovní místo v České republice a chceš se toho úkolu ujmout. Zbývá jen přesvědčit děti a manželku, že přestěhování se do cizí země je to nejlepší, co vás mohlo potkat. Chceš jen to nejlepší pro svou rodinu.

Příloha č. 3 k aktivitě č. 4 s doplňujícími informacemi k pojmu kulturní šok

Kulturní šok – snaha dívat se na ostatní lidi pouze z pohledu své výchovy a svých kulturně sociálních zvyklostí představuje jednoznačnou cestu ke konfliktu, a tudíž ke vzniku kulturního šoku. Kulturní šok není jednorázový a už vůbec ne rychlý zvrát. Je to proces trvající týdny a měsíce. Člověk se tak může cítit týdny a měsíce jakoby odcizený, bezradný, ztracený v cizí kultuře, která mu neumožňuje využívat vlastní zkušenosti a odhadnout chování okolí. Fenomén kulturního šoku lidé často spojují s cestováním do zahraničí a vysíláním pracovníků na služební cesty. Je to pouze velice zjednodušený názor, jako příklad může posloužit soužití s romskými obyvateli České republiky.

Fáze kulturního šoku – 1) **nadšení**: vše je nové, nezvyklé, lákavé. Vstřebávají se povrchní znaky kultury a v podstatě s ní cizinec moc nekomunikuje. Je pouze vnějším pozorovatelem; 2) **frustrace**: cizinec začíná trochu více komunikovat a uvědomovat si skutečnější podobu věci. Nastupuje vystrízlivění, frustrace z neporozumění, nedokáže předvídat, začíná kritizovat a odsuzovat; 3) **obrat**: cizinec už prošel dvěma extrémy a z povrchu věci se dostává hlouběji a začíná chápat; 4) **přizpůsobení**: prostředí pro něho už není nepřátelské, ale jen jiné a pochopitelnější. Nalézá věci, které třeba vůbec neznal, zjišťuje, že stejné věci se dají dělat mnoha způsoby a třeba i lépe, než znal z domu; 5) **návrat**: po všem, co zažil, se už vrací domů. Může se stát, že ačkoliv se vrátil do známého prostředí, není v něm schopen normálně fungovat. Může to trvat pár dní nebo i celý život.

Jak zmírnit kulturní šok – odpoutat se od etnocentrismu – naučit se nesrovnávat; naučit se přijímat a respektovat; nebát se kontaktu s místními obyvateli; udržovat kontakty s přáteli doma; najít si v hostitelské kultuře někoho, kdo porozumí pocitům cizince; naučit se co nejlépe místní jazyk.

КВИЗ ПО ГЕОГРАФИЈА

1. ГЛАВЕН ГРАД НА РУСИЈА Е:

- А. Тирана
- Б. Анкара
- В. Москва
- Г. Прага

2. НАЈДОЛГА РЕКА ВО ЕВРОПА Е:

- А. Дунав
- Б. Волга
- В. Дон
- Г. Дњепар

3. СО КОИ ДРЖАВИ СЕ ГРАНИЧИ АНДОРА?

- А. Франција и Шпанија
- Б. Германија и Италија
- В. Франција и Германија
- Г. Шпанија и Италија

4. НАЈСОЛЕНО МОРЕ Е:

- А. Црно море
- Б. Јадранско море
- В. Балтичко море
- Г. Егејско море

5. ОСТРОВОТ КОРЗИКА ПРИПАЌА НА:

- А. Италија
- Б. Шпанија
- В. Франција
- Г. Грција

Transkripcie testu v makedonštině – verze pro učitele se správnými odpověďmi

KVIZ PO GEOGRAFIJA

DOBAR DEN. SE NAODJATE VO OSNOVNO UČILIŠTE VO SKOPJE VO MAKEDONIJA. IMATE ČAS PO GEOGRAFIJA. VAŠATA ZADAČA E DA GO REŠITE SLEDNI OV KVIZ PO GEOGRAFIJA. KAJ SEKOE PRAŠANJE TREBA DA GO ZAKROUŽITE TOČNI OT ODGOVOR. IMATE TOČNO 10 MINUTI VREME.

(Dobrý den. Nacházíte se na základní škole ve Skopji v Makedonii. Máte hodinu zeměpisu. Vaším úkolem je vyřešit následující zeměpisný kvíz. U každé otázky zakroužkujte správnou odpověď. Máte přesně 10 minut času.)

1. GLAVEN GRAD NA RUSIJA E:

- A. TIRANA
- B. ANKARA
- C. MOSKVA
- D. PRAGA

2. NAJDOLGA REKA VO EVROPA E:

- A. DUNAV
- B. VOLGA
- C. DON
- D. DNJEPAR

3. SO KOI DRŽAVI SOSEDI ANDORA?

- A. FRANCIJA I ŠPANIJA
- B. GERMANIJA I ITALIJA
- C. FRANCIJA I GERMANIJA
- D. ŠPANIJA I ITALIJA

4. NAJSOLENO MORE E:

- A. CRNO MORE
- B. JADRANSKO MORE
- C. BALTIČKO MORE
- D. EGEJSKO MORE

5. OSTROVOT KORZIKA PRIPADJA NA:

- A. ITALIJA
- B. ŠPANIJA
- C. FRANCIJA
- D. GRČIJA

SPRÁVNÉ ODPOVĚDI: 1 C, 2B, 3A, 4A, 5C